

Izhaja vsak četrtek zvečer. Uredništvo in upravnništvo v Trstu, Via S. Francesco d'Assisi 20, L.; v Gorici via Carducci 7. I. nad. Dopisi naj se pošiljajo na uredništvo. Rokopisi se ne vračajo - Tisk Tiskarne Edinost. Naročnina za celo leto: 10 L.; za pol leta 5 L.; posamezna šte. 25 stot.

NOVICE

za inozemstvo 25. L. Oglasi, za 1 mm. višine in širokosti 1 kolone (65 mm): za trgovske in obrtne oglase 50 stot., za osmrtnice, zahvale, poslana, vabila L. 1'20, oglase denarnih zavodov L. 2'— Mali oglasi: 30 stot. za besedo, najmanj L. 3'—

Kaj hočemo?

V Trstu imamo svoje glasilo, dnevnik «Edinost», ki zastopa koristi našega življa v Julijski krajini. Vendar je poleg tega potreben tudi tednik, predvsem za to, ker mnogim našim ljudem, zlasti na deželi, ni mogoče zasledovati dogodke potem dnevnika: dnevno naporno delo ne dopušča dovolj časa posamezniku, da bi mogel vsak dan čitati dnevnik. Za nekatero pa bi bilo zopet združenje s prevelikimi stroški, ako bi si morali vsak dan nabaviti dnevnik. Tem je potreben list, ki izhaja enkrat na teden, ki ga zlasti v nedeljskih popoldnevih lahko čitajo, in iz katerega zvedo, kar se je tekom tedna zgodilo doma in na tujem, in kar vsakogar zanima.

Tem so namenjene «Novice». In ko smo povedali ta cilj, ki naj ga «Novice» dosežejo, smo s tem tudi že določili, kakšne naj bodo «Novice».

Predvsem hočejo biti poljudne, to je, pisane tako, da jih lahko in z veseljem vsakdo čita.

Obveščati hočejo svoje čitatelje o najnovejših dogodkih doma in po svetu, kar je dobro, da vsakdo zna. Posebno pozornost bodo, seveda, «Novice» posvečale dogodkom, ki se tičejo našega ljudstva v Julijski krajini. Seznanjale pa bodo svoje čitatelje tudi z dogodki

iz ostale Italije, v kolikor se tičejo nas, ali v kolikor je dobro, da jih kot italijanski državljani znamo. Seveda se bomo pa tudi še nadalje, kakor doslej, zanimali kot Slovani za dogodke po ostalem slovenskem svetu.

«Novice» so neodvisen list in hočejo biti narodno glasilo za poduk in zabavo. Stojijo na stališču, da tvorijo ves naš življenjski svet in skupno družino z enotnimi cilji.

Posebno pozornost bo posvečal naš list mladinskemu gibanju in sportu ter gospodarstvu. Rubrika dopisov iz raznih krajev naše dežele bo, kakor doslej, skrbno gojena. Skušali pa bomo prilogo, opremljeno s slikami, ki smo jo v veliko zadovoljstvo svojih čitateljev uvedli v zadnjem času, izboljšati in tako list spopolniti, da bo kolikor mogoče bolj zanimiv, in da bo v korist in zabavo našega ljudstva.

To smo smatrali za potrebno, da povemo in ugotovimo, ker je bil naš list v zadnjem času ponovno zapljenjen. In ker želimo, da ne bi vsled tega kdo bil v zmoti glede našega stališča, smo ga tu ponovno povedali in jasno začrtali svojo pot, katere se hočemo zvesto držati. Po svojih najboljših močeh in z najboljšimi sredstvi, ki nam stojijo na razpolago, hočemo služiti dobri stvari: napredu našega naroda na tem ozemlju.

UREDNIŠTVO.

tam pobotal in domeni z Uzunovičem, ki je rekonstruiral svojo vlado. V novi kabinet so prišli trije radičevski ministri: Pavle Radič je spet prevzel ministrstvo za agrarno reformo, dr. Krajač ministrstvo za trgovino in industrijo, za poljedelskega ministra pa je bil imenovan Slovenec Ivan Pucelj. Koalicija med radikali in HSS je bila torej obnovljena, vendar pa ni bilo še gotovo, če bo nova vlada imela v narodni skupščini zadostno večino.

To bomo takoj urazumeli, če si malo ogledamo položaj, ki je nastal v radikalni stranki radi spora med Pašičem in Jovanovičem. Jovanović je, kakor smo že poročali, začel v svojih listih napadati načelnika radikalne stranke, starega Pašiča. V Beogradu se je našla seja širšega glavnega odbora radikalne stranke, in na tej seji je Pašič ostro nastopil proti svojemu nasprotniku. Nekateri poslanci so predlagali, naj širši odbor izključi Jovanoviča iz stranke; predlog je bil sprejet s 46 glasovi. 22 poslancev se je vzdržalo glasovanja, eden pa je glasoval proti.

Boj med Pašičem in Jovanovičem je pričel zavzemati vedno večje mere. Bivši radikalni minister Krsta Miletić je v «Politiki» javno napadel dr. Ninčiča in notranjega ministra Maksimoviča, češ, da rovarita proti Pašiču.

Jovanović pa se ni smatral za izključnega. Izjavil je, da bo predložil radikalnemu poslanskemu klubu protest radi nepravilnega postopanja in nekompetentnosti širšega glavnega odbora radikalne stranke. Trdil je, da ga sme samo poslanski klub izključiti iz stranke.

Včeraj se je vršila dolgo pričakovana seja tega kluba. Dosedanji predsednik Živković je podal ostavko, na njegovo mesto pa je bil soglasno izvoljen Nikola Pašič. Sklepati smemo torej, da je bila s tem odstranjena nevarnost razkola v radikalni stranki. Ljuba Jovanović je, kakor izgleda, definitivno eliminiran iz stranke.

Ker ostane radikalni klub gotovo kompakten, je s tem rešeno tudi vprašanje vedne tretje Uzunovičeve vlade, ki se je včeraj predstavila narodni skupščini.

RUSIJA IN NEMCIJA sta uredili svoje odnose s posebno pogodbo v kateri je rečeno, da bosta nemška in ruska vlada ostali vedno v prijateljskem razmerju. Če bi bila katara obeh držav napadena od kake tretje države, bo druga ostala nevtralna. Pogodba velja za pet let. Rusi pravijo, da so kapitalistične države hotele pod hrinko Družbe narodov osnovati protiruski blok, ker je tem državam sovjetska Rusija še zmerom trn v peti. Rusi pravijo, da so s pogodbo, ki so jo sklenili v Berlinu, prekržili nasprotnikom račune. In človeku bi se res zdelo, da se je Rusom to posrečilo, kajti rusko-nemška pogodba je dvignila dosti prahu in vznemirila je vsa Evropo.

To vznemirjenje se je sedaj nekoliko poleglo, ker se je te dni pozornost sveta obrnila v Anglijo.

ANGLIJA preživlja hude čase. Izbruhnila je splošna stavka; vsi delavci so zapustili delo, promet je ustavljen, listi ne izhajajo.

Ta stavka se je že dolgo pripravljala. Že delj časa je, odkar so lastniki rudnikov izjavili, da ne morejo plačevati dosedanjih mezd, ker so cene premoğu padle. Hoteli so torej znižati rudarjem plače; življenje pa je zmerom dražje, ker rastejo cene najpotrebnejših živil. Kam bo šel delavec po denar, če mu gospodar še tega ne da, kar nujno rabi, ker mora prehranjevati sebe in družino? Pričela so se pogajanja med rudarji in lastniki rudnikov, in tudi vlada je posredovala, a ni nič pomagalo. Lastniki niso hoteli odnehati, rudarji pa tudi ne; proglasili so stavko. Za rudarje se je potegnila tudi Zveza delavskih sindikatov, ki šteje pet milijonov organiziranih delavcev. Pričela se je pogajanja z vlado in z lastniki rudnikov, a pogajanja niso uspela. Radi tega je Zveza proglasila splošno stavko.

Vlada se boji nemirov in je zato poskrbela, da bo vojska pripravljena. Položaj je zelo resen, in ni mogoče še predvidevati, kakšne posledice bo imela sedanja splošna stavka. Zadnja poročila govorijo o krvavih spopadih med policijo in množicami stavkujočih delavcev.

Novice iz vsega sveta DNEVNE NOVICE

SPANIJA ZAHTEVA KOLUMBA ZASE

Odkar je preletel majar Franco v letalu Atlantski ocean in dospel v Južno Ameriko, bi Španci radi videli, da je tudi Kolumb Španec. Španski zgodovinarji so namreč sedaj izsledili, da se je Kolumb rodil v pokrajini Galiciji in zahtevajo z vso resnostjo od vlade, naj izjavi z odlokom, da je Kolumb Španec in ne Italijan. Prav te dneve je pa objavil vodja kitajske informacijske službe v Parizu, Ši-Tu-Fa, da je Ameriko odkrilo l. 458. pred Kr. rojstvom pet budhističnih svečnikov, ki so se izkrcali 3250 milj. vzhodno od kitajske obale na nekem velikem otoku. Prvi raziskovalci, ki so prišli v Meksiko, so se čudili podobnosti tamošnje arhitekture z ono na daljnem Vstoku. Neko božanstvo je imelo celo slovono glavo. Sloni pa žive le v Aziji in Afriki. Čemu se potem pripravljajo Italijani in Španci za Kolumba, če so pa odkrili Ameriko Kitajci?

ČE DOBI ŠPANSKI VOJVODA HČER

Španskemu vojvodi Albi se je rodila hčerka. Ze koj pri rojstvu je podedovala nič manj ko devetdeset naslovov, med temi po očetu sedemnajst plemiških naslovov, po materi po osem zgodovinskih, ki so že več sto let stari in pripadajo slavni španski zgodovini. Med posebna odlikovanja, ki jih ima hči vojvode Albe je tudi pravica, da sme enkrat na leto nositi obleko, ki jo je kralj odložil.

ANGLEŠKI IN AMERIKANSKI HOTELI

Te dneve je obiskalo London 300 ameriških hotelirjev. Amerikanci so soglasno priznali izredno čistoto in lep red v angleških hotelih, kar si razlagajo na ta način, da je velika razlika med angleškimi in ameriškim hoteli. Medtem ko šteje največji angleški hotel le 700 sob, jih šteje največji ameriški hotel 3000. Amerikanci so se tudi prepričali, da je ženska postrežba pri mizi prijetnejša in spretnjša od moške.

TEDENSKI PREGLED

ITALIJA. 28. aprila je stopil v veljavo delovni zakon. O načrtu za ta zakon je naš list pred časom že podrobno poročal. Čitatelji se bodo gotovo še spominjali glavnih določb tega zakona. Za vsako stroko, za vsako vrsto dela se ustanovijo v državi posebni sindikati delavcev in delodajalcev, ki zastopajo interese vseh (udruženih in neudruženih) delavcev oz. delodajalcev. Stavkanje in zaprtje sta prepovedana, in zakon ju smatra kot zločin, za katerega določa posebne kazni. Spore med sindikati delavcev in delodajalcev rešuje posebno delovno sodstvo. Ustanovljeno je bilo te dni tudi posebno sindikalno ministrstvo.

PREPOVED ALKOHOLA V ZEDINJENIH DRŽAVAH

V neki seji senata se je sporočilo, da je v Zedinjenih državah nič manj ko pol-druhi milijon tajnih žganjekuh. Toliko jih menda niti takrat ni bilo, ko je bil v Zedinjenih državah alkohol še dovoljen. Senator Borah je mnenja, in to mnenje je tudi javno pri seji povedal, da bi se bilo z zopetnim dovoljenjem vina in piva le delno odstranilo to zlo, zato je zahteval, naj se prepoved alkohola takoj črta iz ustave, sicer postanejo vsi Amerikanci šnopsarji.

Senat je o tem predlogu razpravljal, končno pa je sklenil, da ostane prepoved še v veljavi.

ČUDOVIT SPOMIN.

Zgodovinar Jožef Hormayer je imel čudovit spomin. Že kot otrok je znal povedati pet do šest strani dolgo, rimano pesem, ako jo je bil samo enkrat slišal. Od mladih let strastno vdan gledališki umetnosti, je znal na izust par dram z vsemi dolgočasnimi prizori slug in zaupnikov do zadnje črke. Imena 9000 portretov iz zbirke očetovih bakrezov, ki so bili postavljeni v eno vrsto, je znal povedati, ne da bi katerega zgrešil. Tri prve speve Virgilove «Eneide» je večkrat pred mnogimi pričami deklamiral, in sicer od verza, katerega se mu je povedalo, naprej ali pa nazaj. Povedati deset do dvanajst tisoč verzov iz klasikov vseh narodnosti, zaporedne vladarje evropskih vladarskih hiš in njih rodno deblo, — vse to je bilo njemu lahko.

Čudno pa je bilo pri njem to, da je znal prav slabo take stvari, katere si je vbil v spomin šele po dolgem trudu.

Pretekli četrtek se je sestala poslanska zbornica, da odobri državni proračun. Razprava se še nadaljuje.

JUGOSLAVIJA. Poročali smo že, da je vlada RR demisionirala, da je Uzunović postavil novo vlado, ki je tudi odstopila, da je Radič izpadel iz nove kombinacije in da so radičevski disidenti ustanovili poseben klub, ki je štel 11 poslancev.

Vse to je že skoro pozabljeno, kajti drugi dogodki so sledili z veliko naglico. Hrvatski seljački poslanski klub je 22. aprila izrek Radiču popolno zaupnico. Disidenti so likvidirali komaj ustanovljen klub in se povrnil k Radiču. St. Radič je šel v Beograd in se je

ZAPLENJENI.

Radi neke notice o aretaciji in obsodbi našega pisatelja in pesnika Franceta Bevka je 29. aprila tržiški prefekt odredil zaplombo «Novic».

V tiskarno so prišli organi javne varnosti, ki so odnesli vse iztise.

+ Skladatelj Anton Förster

V soboto, 17. aprila je v dolenjskem Novem mestu umrl skladatelj Anton Förster, znani glasbeni pedagog, skladatelj cerkvenih in posvetnih pesmi ter reformator cerkvene muzike v naših krajih.

Pokojnik se je rodil kot sin nadučitelja Försterja v Osenicah na Češkem dne 20. decembra 1837. Glasbena nadarjenost je bila v rodbini Försterjevih dedna. Tako je bil tudi Försterjev oče cerkveni organist in glasbenik, Talentirane muzikuse najdemo tudi med še živečimi Försterjevimi sorodniki na Češkem.

Roditelja sta poslala dečka Försterja v gimnazijo v Mlado Boleslavo. Ko je začel študirati, pa je izgubil mater. Leta 1858, so bile njegove gimnazijske študije pri kraju. Moral se je odločiti za kak poklic. Na prigovarjanje sorodnikov in znancev je šel v cistercijanski samostan v Višjem Brodu, kjer se je hotel posvetiti duhovniškemu poklicu. Življenje za samostanskimi zidovi pa mu ni prijalo; po 11 mesecih je odločil samostansko obleko in šel v pristo življenje, ki ga je zamikal. Vpisal se je v juridično fakulteto praške univerze, kjer je dovršil pravniške študije.

V tem času se je seznanil s skladateljem Smetano. Kmalu mu je postal vdan prijatelj in pod njegovim vplivom se je odločil, da se popolnoma posveti glasbi. Ta odločitev je bila popolna šele l. 1865, ko je prevzel mesto zborovodje in cerkvenega organista pri škofijski cerkvi v Senju na Hrvaškem. Ostal je na tem mestu dve leti in pred odhodom se je poročil s Čehinjo Petronilo Veselyjevo.

Dve leti po tem dogodku najdemo Försterja v Ljubljani. Najprej je zborovodja v Čitalnici in kapelnik Dramatičnega društva, l. 1868. pa prevzame glasbeno vodstvo v ljubljanski stolnici. Na tem mestu je ostal celih 41 let.

Delo, ki ga je započel, je bilo težko, trudopolno, vrhutega pa še zvezano z velikanškimi boji. Našli so se namreč nasprotniki, ki so Försterju očitali, da hoče nabožno glasbo izriniti iz cerkve in jo nadomestiti z lutrovsko muziko in s husitskimi spevi.

V to srčeno gnezdo je s posebno naslodo dregal satirični in humoristični list «Brenčelj». Konec pa je bil ta, da so ostali Försterjevi neprijatelji in spletkarji z dolgimi nosovi in ozadju.

Prva leta je nastopal Förster v Ljubljani tudi kot pianist. Priredil je več samostojnih koncertnih produkcij. Pozneje pa se je omejil samo na orglje, na katerih je bil priznan mojster posebno v improvizaciji.

Förster je bil skladatelj, a pisal tudi knjige pedagoške vsebine. Njegove skladbe je izdala v znanem številu ljubljanska Glasbena Matica; nekatere je založil tudi sam, druge pa so izšle v tujih založništvih. Skladateljsko produktivnost Antona Försterja izpričuje veliko število njegovih opusov, katerih je nad sto. Izmed teoretičnih del o glasbi je omeniti posebno važne knjige: Pevska šola, Pesmarica, Nauk o harmoniji, Klavirska šola itd. Ta dela so postala temelj poznejšim knjigam iz teh strok. Förster je tudi začetnik slovenskega glasbenega izrazoslovja.

S Försterjem je izgnil iz vrsti naših glasbenikov eden izmed prvih zidarjev, ki so postavili temelje slovenski glasbi. Vrzel, ki je ostala za njim, ne bo zevala, zakaj Förster je izpolnil svojo življenjsko nalogo v najlepšem pomenu besede. Zato ga tudi ohrani naš narod v najčastnejšem spominu.

Donesek k vojnoodškodninskemu vprašanju

Bližamo se polagoma koncu likvidacije vojne škode. Od vsega začetka je bilo to vprašanje pereče in predmet največje pazljivosti od strani vseh kompetentnih krogov.

Vojnoodškodninski zakon, ki je bil odobren leta 1919, je dopuščal vojnemu oškodovancu, da je upal v popolno in pravično povračilo nastale škode. Naknadne odredbe, odloki, največ pa krivo in ozkosrčno ter fiskalno tolmačenje zakona od strani uradnikov je doprineslo marsikaj k onemu zlu, ki ga danes čuti od vojne razrušana in poškodovana cona.

Iz prvotnega pričakovanja je nastalo hudo razočaranje pri vojnih oškodovancih. Že zgoraj omenjenim neprilikam se je pridružilo še drugo zlo. Razne stavbne zadrage (imenujemo samo največji: «Cerg» in «Carnica») so gradile po deželi porušena poslopja na podlagi odobrenih predumov pri «Istituto di Credito per il Risorgimento delle

Venezije» v Benetkah, odnosno pri hipotečnem zavodu v Gorici.

Ti zavodi so odobrili predujme na podlagi predloženih cenitev, ki so jih izvršili zapriseženi cenivci. Finančni tehnični uradi so razpolagali do 1. 1924 z maloštevilnim osebjem, in tako se je konkordirane škode precej zakasnilo, medtem pa je bila pozidava že dovršena v veliki večini slučajev. Opomniti je treba, da so finančni tehnični uradi predlagali konkordate, ki so bili od 35 do 60 od sto nižji od prvotne cenitve.

Vsled teh razlik (odobrenega in izplačanega predujma pri bančnih zavodih ter nizkih konkordatov) je likvidacija vojne škode v stotinah in stotinah slučajev naravnost porazna za oškodovance. Posestniki na Krasu, po Bovškem, Goriški okolici, Kanalski dolini in banjski planoti so postali žrtve teh razmer in dan za dnem trkajo na vrata naših tajništva nove žrtve, iščeč nasveta in pomoči.

Le premnogokrat je treba odkrito povedati oškodovancu, da je na žalost vsak korak brezuspešen in le v malo slučajih se da rešiti še kako lirico za vojnega oškodovanca.

Opozarjali smo večkrat v našem listu, da bo potrebna skupna akcija vseh prizadetih. Pošiljali smo lanskega leta v javnost skozi 14 dni pozive, naj vsi, ki se čutijo prizadeti, pošljejo podatke tičiče se likvidacije vojne škode. Odziv je bil malenkosten. Vojni oškodovanci so dokazali, da ne pojmujejo še danes važnosti statističnih podatkov, da ne razumejo pomena solidarnosti in da se vdajajo nekemu neumnemu fatalizmu.

V teku enega leta se je vprašanje še bolj zaostriilo, seveda zopet na škodo oškodovancev.

Naša organizacija, ki zasleduje te dogodke pazno, vidi gospodarsko vničenje stotin prej razmeroma dobro obstoječih gospodarstev. Zadnji čas je, da se zgledamo. In zato zopet pozivamo vojne oškodovance, da se odzovejo našemu pozivu ter pripomorejo pri sestavi statistike, ki bo služila kot dokaz obupnega položaja vojnih oškodovancev na pristojnih mestih.

Za sestavo te statistike so potrebni podatki; vsled tega naj prizadeti pošljejo na sledeče naslove (politično društvo «Edinost» Trieste 3, via S. Francesco d'Assisi št. 20, I., odnosno politično društvo «Edinost», Gorizia, via Carducci št. 7, I.) te listine: a) prepis konkordata, b) likvidacijsko listino (mod. 3) ter naj navedejo, ali in v koliko je njihova stavba dovršena, odnosno dograjena.

Če bi pa kateri izmed oškodovancev teh listin ne imel, ali pa mogoče ne maral poslati, naj izpolni na polni papirja po sledečem vzorcu vprašalne pole podatke, ki so nam potrebni:

- Ime, priimek
- očetovstvo, materinstvo
- kraj, občina, h.št.
- 1. a) cenjena in prijavljena škoda na stavbah po predvojnih cenah
- b) znesek konkordata po predvojnih cenah
- c) odobreni, oziroma dvignjeni predujmi pri bankah
- 2. a) ime stavbenika, ali tvrške, ki je delo prevzela
- b) dovršeno delo (v odstotkih)
- 3. Likvidacija:
- b) Po finančnem tehničnem uradu ugotovljeni, porabljeni znesek konkordirane vojne škode (reimpiego) v odstotkih ali znesku
- c) eventualno štetje škode na premičninah ali zemljišču za kritje dvignjenih predujmov na stavbno škodo
- d) eventualni dolg vojnega oškodovanca napram bankam po že izvršeni likvidaciji

4. Vzroki dolgov

V interesu vojnih oškodovancev je, da točno, hitro in vestno dopošljejo te podatke tekom PET-NAJSTEGA MAJA. Prepričani smo, da ne bo niti enega zanikneža. Sosed naj opozori sosedu, umnejši naj pomaga drugim pri sestavi podatkov, in tako bo olajšano delo, ki bo mogoče rešilo marsikako družino pred siromaštvom, in marsikako gospodarstvo pred lomom.

POL. DRUŠTVO «EDINOST» Tajništvo.

Če bi „Mali list“ dostojno vprašal

kdo je povzročil, da se je Przybyczewskega «Za srečo» uprizorila na šentjakobskem odru, bi mu dotojno odgovoril, da sva bila to prijatelj Albert Širok (kot režiser ter dramaturg) in jaz (kot prelagatelj). Ker pa vprašuje, «kdo je tisti degenerat, pokvarjenec, ki ostanke tržaškega slovenstva skuša vzgojiti za svinjak», mu odgovarjam, da je to vsak nepodpisani nepoštenjak, ki pograbi nekaj stavkov iz neodgovorne kritike in obsodi delo, ne da bi ga niti videl ali prebral. S tem zadeva zame še ni končano, ker se bom seveda po svojih močeh potrudil, da naše ljudstvo ne pojde za takšnimi... intelektualnimi (?) delavci, ki bi ga hoteli izrediti za — politični svinjak.

Karlo Kocjančič.

Nezgyode kmetskega stanu.

1.) Lansko leto se je tako razpasla rdečica med prašiči, da je leto silno nevarno, da ne bi ta nalezljiva bolezen izbruhnila v okuženih svinjakih. Zato je prav povsod nujno potrebno cepljenje proti rdečici.

2.) Deževje zadnjih dveh tednov je ustvarilo silno nevarnost uničenja letošnjega vinskega pridelka potom peronospore. Zato je nujno potrebno prav brižno in skrbno škropljenje z modro galico.

Žitna bitka v vipavski dolini.

Vodja poljedelskega urada v Ajdovščini inž. Velicogna se prav živo zanima za žitno bitko in napredek gospodarstva v svojem okraju. Izleti, komisije, nagrade, oranje z motornim plugom ter pozizkušno polje so izrazi tega zanimanja.

Poizkusna polja imajo sedaj sledeči posestniki: Bone Franc — Sv. Križ-Cesta, Vrtovec Albin — Velike Žablje, Vetrjih Ivan — Batuje, Mulič — Batuje, Mayer — Lože, Pisent — Št. Vid, Verčon Franc — Dobravljje, Kerševani Ivan — Črniče, Hrovatin Kat. — Vrhpolje, Premru Rafael — Vipava, Furlan Štefan — Manče, Zvanut Anton — Ložice.

Boj proti hroščem.

Letošnje leto sicer ni hroščevo leto, vendar je opažati po deželi tu pa tam te škodljive žuželke. Dobro bi bilo, da bi se podeželska šolska ravnateljstva zavzela za to, da šolska mladina uničuje hrošče. Posebno vipavski dolini proti hroščeva poplava, ki bi znala biti letos o priliki bogato obetajoče sadne letine še bolj škodljiva.

Kriza prašičereje.

Radi velike konkurence iz Jugoslavije uvažanih prašičev, je nastopila velika kriza v domači prašičereji.

Ne le cene mladih prašičev so zadnje dve leti tako nizko padle, ampak tudi splošne cene slanine in prašičjega mesa so take, da se našim domačim prašičerejem skoraj ne izplača rediti prašičev.

Razne trgovske zbornice že pritiskajo na vlado, da bi zvišala carino na uvoženo svinjino. Vstajajo proti temu pa delavski sloji, ker bi po povišanju carine takoj poskočile cene.

Tržaški igralci v Gorici.

Tržaška šentjakobska «Citalnica» je preteklo soboto posetila Gorico; njen dramski krožek je gostoval v lepí dvorani goriškega Trgovskega doma z dvema igrama. V soboto je uprizoril Przybyczewskega trode-

janko «Za srečo», v nedeljo pa Schönthanove «Ugrabljene Sabinke». Tržaški igralci so z obema igrama želi krasen uspeh. Občinstvo je z zanimanjem sledilo izbornemu prednašanju, ter je igralcem burno ploskalo tudi tekom dejanj.

«ČUK NA PALCI».

Uprava lista «Čuk na Palci» nam poroča: Vsled znane zadeve pred sodiščem v Gorici, list «Čuk na Palci» ne sme iziti. Naročniki, ki so plačali naročnino do konca tega leta bodo na drug način odškodovani za preplačano naročnino, če se med tem časom zadeva z listom drugače ne uredi.

Občni zbor «Zveze prosvetnih društev» v Gorici

V nedeljo 18. pr. m. je doživela Gorica imponozantno letno zborovanje naše prosvetne matuške — Zveze prosvetnih društev. Tihó, brez hrupa smo se zbirali iz vseh koncev naše bedne, a lepe domačije; brez zunanega bleska, a dostojanstveno se je vršilo zborovanje, — kakor so skromno, a vztrajno ko mravlje delovale posamezne prosvetne edinice, posejane po vsej deželi. Stotina mladih žilavih ljudi, odločnega koraka, resnih obrazov, a zgovornih in ognjevitih pogledov — to je bilo zborovanje naše osrednje prosvetne Matice. Stotina postav z mišicami, ojeklenelimi v težkem delu na polju, v rudniku ali vinogradu; stotina duševnih postav, z zdravimi duševnimi mišicami, okrepljenimi v vsakodnevnem društvenem prosvetnem delu in v vsakodnevnih borbi za veličino in čistost svojega značaja — to je cvet in up našega ljudstva, — brambovci in graditelji naše ljudske prosvete. To je sila in dokaz zrelosti našega naroda: idrijski rudar in goriški odvetnik, vinorejec in mestni uradnik, briški kolon in tolminski kmet, ter mestni izobraženci razpravljajo in pretehtavajo naše prosvetne prilike, težave in nadloge ramo ob ramo v bratski slogi.

Sitno delo, ki ga je izvršila Zveza in društva iz Goriške je sevalo iz pogléd podanih zboru. Tečaji in predavanja so orali duševno ledino, nešteto obiskov, pregledov in spodbud društvom je oblikovalo in krepilo društva na deželi. Nove organizacijske oblike, druženja društev in delovne deta v društvih so zvišale delavnost in pritegnile novih, svežih mas k prosvetnemu delu. To smotreno urejeno sodelovanje vasi in mesta, preoblikuje njun duševni obraz v prid in večje duševno življenje obojih. Stotine prireditev, javnih in družabnih, so temu dokaz in jamstvo za vplivanje za čim širje sloje. — Nov svež rod, ki raste pod rokami te delavnosti, kaže, da je prebolel ono najnevarnejšo dobo, ki ni znala ceniti prosvete ter jo je smatrala kot nepotreben luksus, nikomur v potrebo in korist.

Krasno zborovanje je dokazalo, da je Zveza prava ljudska organizacija, pronikajoča v zadnji kot naše domačije, obsegajoča vse sloje, ki je že prebotelo svoje otroške bolezni in sledi z moškimi, odločnim korakom k svojemu cilju — prosveti, ne glede na napade in razdiranje s čela in boka, s plemenitim načelom: graditi in oblikovati, kakor je dopadaje in lastnost našega ljudstva.

Udeleženci občnega zbora «Zveze prosvetnih društev».

ki želijo slike, naj t a k o j dopošljejo L 12 za veliko sliko na fini lepenki (kartonu), ali L 10 za enako sliko na navadni lepenki in L 2 za sliko v obliki razglednice. Posebej naj se pošlje L 1 zato, da se slika dopošlje po pošti. Na prepozna naročila in na naročila brez denarja se ne bo mogoče ozirati. Denar in naročila pošljite na «Zvezo prosvetnih društev» v Gorici. Via S. Giovanni 7.

Drobne vesti z dežele

IZ SV. KRIŽA.

Klub Esperantistov v Sv. Križu pri Trstu priredi dne 8. t. m. ob 8. uri zvečer v dvorani Konsumnega društva javno predavanje o «zdravju na splošno». Predaval bo g. dr. D. Sardoč. Ker je predavanje izredne važnosti, posebno za naše križane, ki tako zanemarjajo ljubo zdravje, vabimo vse mlade in stare, da se ga udeležijo polnoštevno. Za člane udeležba obvezna.

IZ KANALA.

Slavnostna je bila otvoritev električne razsvetljave v našem trgu, a

tem žalostnejša je svetloba. Odvisni smo še vedno od tovarne Salona — oziroma kamnoloma. Kadar delajo v kamnolomu, smo do polnoči brez luči, druge dneve nam da tovarna po milosti luč, ako se spomni, že ob 8. uri, zato pa ob nedeljah in praznikih nam gori že ob 5. uri.

Zeljeti bi bilo, da bi podjetje Brunner že enkrat napeljalo električne žice pod cesto — in ne kakor so sedaj nad cesto, da bomo samostojni in neodvisni od milosti drugih in dežja (takrat delo v kamnolomu počiva).

V teku tega meseca se je porabilo malo električne energije — in marsikateri se že danes kesa, da je plačal napeljavo naprej, ker rabi še vedno petrolej.

Skraini čas je, da se da redno luč — predvsem pa izvrši omenjeno delo, ki ovira razsvetljavo našemu trgu.

PRVAČINA.

Dne 13. maja 1926 priredi naše prosvetno društvo znano dramatisirano povest «Mladi gozdar». — Toliko v opozorilo vsem našim društvom, da ta dan ne prirejajo drugih prireditev, ter da nas posetijo v čim boljšem številu.

CADRG.

Mizerija. — Skupna zemljišča.

Tudi k nam v Gore prihaja pomlad ter nam vliva novega ipanja. Visoko smo v hribih, zato nam le najboljšo letino nudijo nekaj pridelka, slabe pa še to vzamejo, kar se je vsejalo. Nemilo nam je bilo lansko leto. Ves živež skoraj je bilo treba kupiti. To pa ni slo lahko, ker manjka denarja. Mnogi so se zadolžili. Zaslužek med svetom je reven in ga je težko dobiti. Prisluzen denar pa roma v davčne izterjevalnice.

Trd oroh so skupna zemljišča. Do sporazumenja ne more priti. Nekateri upajo dobiti mnogo, drugi se boje; da izgube preveč. Ko je bilo zemljišče odkupljeno, je vas stela le dvanaest hiš. Teh dvanaest gospodarjev je razdelilo gozdove med seboj kolikor so potrebovali za domačo rabo. Vse drugo je ostalo za pašnike. Novohišnikom so dovoljevali užitek le na nerazdeljenem zemljišču večinoma proti zelo majhni ali pa sploh brez odškodnine. Še nerazdeljene gozdove so kmalu posekali, ker jih ni nihče čuval. Mnogi novohišniki so kasneje gozdove kupovali od prvih jusarjev-lastnikov, ki so obubožali. Danes pa novohišniki zahtevajo, da se ohranjeni gozdovi razdele med vse enako, čemur se pa stari lastniki upirajo, ker gozdovi ne presesegajo njih lastnih potreb. Ostalo zemljišče pa nima posebne važnosti, ker niti za pašnike ni vse uporabno.

BAZOVICA.

Malo se piše o naši vasi po časopisih, malo se o njej čuje; včasih se pa vendarle kdo oglasi in pove kako veselo, ali pa tudi žalostno.

In tudi te dni se je zgodilo nekaj takega, kar nikakor ni podobno veseli zgodbi. Kaže namreč, da ni v naši vasi vse tako, kakor bi moralo biti.

Ne vem, če je še kje na deželi običaj, da fantje na predvečer prvega maja krasijo okna svojih deklet s cvetjem — v znak ljubezni; pri nas je ta navada še v veljavi. Nekaterniki so pa letos ta običaj izrabili za nekako manifestacijo proti tukajšnjemu M. D. Z.

Prvega maja so seveda vsa dekleta vstala že zgodaj, da vidijo, če so okna okrašena. Nekatere so bile vesele, druge pa razočarane, kajti dobile niso ničesar. Najbolj razočarana pa je bil neka članica tukajšnje «Zarje», ker je namreč mesto cvetja dobila na vratih velik napis, pisan z rdečo, mastno barvo: «Za omladinašice nič.»

O teh stvarih, ki niso naši vasi v čast, bi raje ne poročali; vendar smo pa to storili, ker bi onim, pri katerih je MDZ v hudi zameri, radi povedali, da ta zamera nikakor ni potrebna, pa tudi ni upravičena. Če vidite, da v naši vasi obstaja društvo, ki deluje, bodite takega društva veseli; če pameten človek vidi, da kaka stvar ni prav, šel bo, pa bo rekel resno besedo in dal bo pameten nasvet. In prepričan sme biti, da bodo tak nasvet vsi trezni ljudje hvaležno sprejeli in radi vpoštevali.

Take — «manifestacije» (da ne rečemo drugega), kot je bila tista, katero so priredili nekateri na dan prvega maja, pa ne prinašajo nikomur nobene koristi; le zdražbo povzročajo in zamero. In gotovo si tega nobena poštena duša v naši vasi ne želi.

Tudi stariši bi lahko že uvideli, da njihovim otrokom prav nič ne škodi, če zabahajo v M. D., saj dobijo tam duševne hrane in poštenega razvedrila. Zavedni možje so to takoj uvideli in podpirajo težnje mladine. Vsa čast tem možem! Vi pa, omladinaši, združite se še tesneje in bodite kot veriga! — ane.

Slikar Ivan Grohar

V ponedeljek, 19. aprila, je minulo 15 let, odkar je umrl v ljubljanski bolnici eden izmed najbolj nadarjenih slovenskih slikarjev, Ivan Grohar.

Ivan Grohar, kmetski sin, kakor je večina naših umetnikov in velikih zaslužnih mož, je bil rojen l. 1867 na Heblerjih v Sorici, nekako v sredini one slovenske pokrajine, ki nam je dala največ in najboljše slovenske slikarje. Na gornjem delu Groharjeve rojstne vasi, par ur preko Jelovice, v Kropi, sta rojaka slikarja Potočnik in Zmitek, dobre pol ure od tod v Kamni gorici Matej Langus, v sosedni fari pa Stroj. V Bohinju, ki je z gozdovi vezan s soriško dolino, je bil doma Mencinger. Južnovzhodno od Sorice, onstran Blegaša, Poljanska dolina, je domovina stalnih slikarjev Šubicev, Ažbete in prof. Franketa.

Kdor pozna ta gorejski kot med Bohinjsko Savo in Poljanščico, se ne bo preveč čudil, da so iz teh krajev izšli možje, ki so nesli daleč v svet sloves našega imena.

Redko kje se vidi toliko pisano poslikanih znamenčkov, križev, obcestnih tablic, s svetimi podobami poslikanih hiš, raznih slik na pokopališčih, kakor ravno v omenjenih krajih. Nikjer ne najdemo toliko zanimivih končnic panjev, kakor ravno v naših hribih. Tudi jaslice in kipi na jasliah, ki jih domačini izdelujejo sami, so gotovo najzanimivejše izdelani v krajih, ležečih na vznožju Rakitovca in Jelovice. — Vse to pa ni suhoparno pobožnjaštvo, nego to je čut lepote ljudstva, ki stanuje v omenjenih krajih in ki ga hoče izliti iz čuteče duše, na ta ali drugi način.

Poleg znanih, omenjenih slikarjev, je še nebroj manjših domačih slikarskih družin, ki pa, ali niso zadostno nadarjeni, ali si ne upajo v svet ali iz kakih drugih vzrokov ostanejo doma ter slikajo za domačo uporabo.

Tako je pričel tudi Grohar, toda čutil je potrebo po izpopolnitvi in mahnil jo je preko Madtinvrha, preko Črne kali in Malenskega vrha na pobočju Blegaša v Poljane, kjer je zvedel za slavno slikarsko Šubičevno družino. Grohar je večkrat hodil omenjeno pot in Štefan Šubice je kmalu spoznal, da ima pred seboj nadarjenega dečka, katerega je podpiral z naveti, ga bodril k delu in tako je Grohar dosegel kmalu precejšnje uspehe.

Kot kmetski sin Grohar ni imel preveč časa, kakor ga imajo mnogi drugi umetniki, rojeni pod bolj srečno zvezdo. Grohar je pridno delal na polju doma in tudi pri sosedih. Hodil je poletni kositi, celo v Be-

Groharjeva mati. Umetnikova slika, katero je povsod imel s seboj.

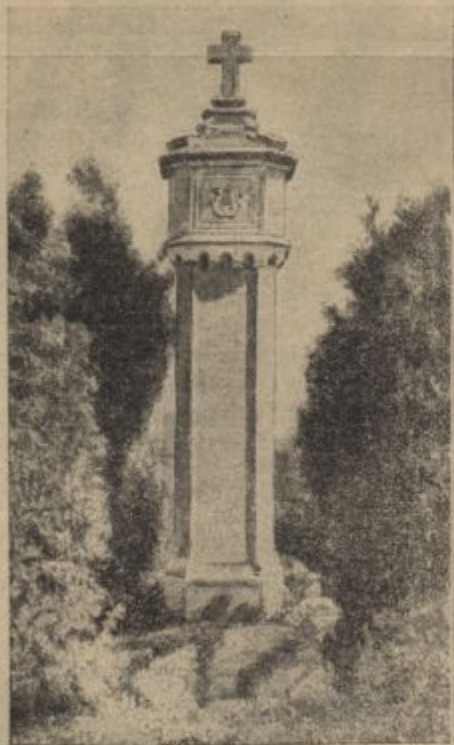
neško Slovenijo. Kmečko delo v prosti naravi je tudi še kot slikarski prvak spoštoval in cenil kot nekaj vzvišenega, kakor druga dela. Končno se je le odločil in odšel v Kranj k slikarju Bradašku in se učil slikarstva. Nato je odšel v Zagreb in iz Zagreba pa k vojakom v Trst. Od vojakov se je vrnil zopet v domačo vas in nekaj časa kmetoval. Šele kot dozorel mož se je podal v Gradec na slikarsko šolo in odtod je odšel v Monakovo, kjer je bil učenec slavnega rojaka Ažbete, iz čigar šole je izšlo nebroj svetovnih slikarjev. Iz Monakovega se je vrnil v Škofjo loko, odkoder je ponovno odšel študirat v Monakovo, kjer pa ni dolgo ostal; vrnil se je v Ljubljano. Tukaj mu je bila sreča nekaj časa mila in se je zelo udeleževal med svojimi umetniškimi tovariši, s katerimi so otvorili leta 1900 prvo slovensko umetniško razstavo in s tem pričeli velik slovenski umetniški pokret. Toda njegova sreča v domovini ni dolgo trajala. Radi usodepolnega nesporazuma je zapustil Ljubljano in odšel na Brdo pri Lukovici, kjer je bil gost notarja Rahnetja. Z Brda je odšel na Dunaj, kjer pa je prebil prav hude čase. Ni pa se uklonil bedi, ki je tako rada družica umetnikov, ki ne smejo in tudi nočejo poznati osebnih, umazanih človeških izkoriščevanj. Ravno v teh hudih časih je pridobil največjega dunajskega trgovca umetnin in zbral okoli sebe glavne slovenske umetnike v klub «Savo» ter z njimi otvoril na Dunaju prvo slovensko umetniško razstavo, ki je slavo slovenskih umetnosti razglasila po celi Evropi.

Kasneje se je za stalno naselil v Škofji loki, ki je postala za časa njegovega bivanja nekako zbirališče slovenskih upodablajočih umetnikov in kjer se je marsikaj dobrega sklenilo.

Grohar je sploh zelo veliko deloval na tem, da se ponese naša umetnost v svet, da nas spoznajo tudi tujci. Svoja dela je razstavil v Beogradu, Nemčiji, na Poljskem, Češkem, Italiji in celo v Londonu, kjer je dobil povsod sijajne ocene.

Med Slovenci je nebroj njegovih lepih slik, tako po raznih cerkvah in tudi pri zasebnikih. Dve prav lepi Groharjevi sliki sta v stranskih oltarjih na Brezjah, in sicer sv. Anton Padovanski in sv. Anton puščavnik.

Kakor mnogi naši drugi umetniki, tako se je tudi Grohar moral boriti za svoj obstanek, kjer pa je v najlepši moški dobi podlegel. V štiriinštiridesetem letu se ga je lotila jetika, kateri je kmalu podlegel; umrl je v ljubljanski bolnišnici. Pokopan je pri Sv. Križu. Ker so ga kasneje prekopali, ne v danes nihče za njegov grob.

Prešernov grob v Kranju, kamor so srbske žene položile prsti iz Srbije, da pesnika počaste.

Skladatelj Anton Foerster je v soboto, 17. t. m., v 80. letu v Novem mestu umrl. (Glej njegov životopis med dnevnimi vestmi.)

Starodavni kameniti most in «kasarna» v Škofji Loki, kjer je stanoval I. Grohar.

Počitek na polju na Koprivniku v Bohinju. Znamenito Groharjevo delo v Narodni galeriji v Ljubljani.

Turški zdravniki v svojih uniformah

Jama za bukovim vrhom nad Vrhniko. Med največje znamenitosti Krasa spadajo podzemeljske jame. Razen kapnikov se v njih nahajajo redke živalice, ki so radi večne teme brez oči. «Društvo za raziskovanje jam» v Ljubljani, ki dela na to, da za te imenitosti zve ves svet, je odkrilo goriimenovano jamo. Na slikah vidimo dva pogleda v imenovano jamo, kamor so se raziskovalci spuščili s pomočjo domačinov po 60 m dolgi žični vrvi.

Prebivalci Mentavejskih otokov v Tihem oceanu. Ker otočje, ki leži med Indijo in Avstralijo, ni bogato, na njem ni skoro nič Evropejcev in so prebivalci ohranili še svoje stare navade. Temnorujavi otočani so zelo miroljubni in tujcu ne store nič hudega. Živi jih ribji lov in sadeži vročega podnebja. Zgornja slika nam kaže ples, ki je posnet po obnašanju ptičev, ko se pariyo. Ženske imajo iz palmovih vej narejene repe, ki so njihova edina obleka pri plesu. Slika na levi nam kaže ženo v svoji vsakdanji, tudi iz palminih listov narejeni obleki. Ima kratko krilo iz samih listnatih

«franž», bluzo brez rokavov iz ravnotakega blaga, na glavi pa ravnotak majhen klobuček, torej vse natanko tako, kakor predpisuje našim damam najnovejša moda, saj je še barva njihove obleke sedaj pri nas najbolj moderna. Zanimivo je, da v teh srečnih krajih ni deklet, ker se deklice že v desetem letu možo. Na desni sliki pa vidimo moža s puščicami za pasom in velikim slamnikom, ki ga brani solnčne pripeke.

Indijski romar hodi po vseh štirih okrog velike gore, da se očisti grehov. Pičlo hrano nosi v vreči s seboj. Da si na ostrem kamenju preveč ne obreže rok in bi nemogel nadaljevati svoje božje poti, ima na rokah cokolje. V Indiji roma vsako leto na milijone romarjev k ogromnim svetiščem ob veliki reki Ganges, kjer se v čast božjo okopljejo in jih pri tem bogu dopadajočem opravku na tisoče požro krokodili. Ker v Indiji skoro ne-
prestano razsaja kolera in morè ljudstvo druge strašne nalezljive bolezni, so taka indijska božja pota silno obiskana, ker ubogi, nevedni narod pričakuje čudežnega ozdravljenja od kopanja. S tem pa zastrupljajo vodo in bolezni sami razširjajo, da se zdravniki in oblasti brez uspeha bore proti njim.

IZ BEKE PRI KLANCU.

Potom našega prijatelja smo zvedeli, da se je v torek popoldne zgodila velika nesreča. Nebo je bilo pokrito s črnimi oblaki, padalo, grmelo, bliskalo in treskalo je. Udarila je tudi strela, ki je zahtevala dve mladi žrtvi, dve sestri od 8 in 17 let. Ena je ostala mrtva v sobi, druga v kuhinji. Pogrebnejše poročilo bomo skušali prinesiti v prihodnji številki. Nesrečni družini naše globoko sožalje.

Potom istega prijatelja smo tudi zvedeli, da je v **Prebenegu pri Dolini** v noči od torka na sredo nastal požar v hlevu g. Bandija; hlev je bil do cela uničen. Živino so — hvala Bogu — rešili. Zdi se, da je bil ogenj po kaki hudobni roki podtaknjen. Ako je to res, zasluži tak zločinec neusmiljeno kazen.

PREGARJE PRI PODGRADU.

Že dolgo se nismo javili v «Novicah», čeravno imamo mnogo, mnogo novic. Nekatero so take, da je bolje, ako jih zamolčimo.

Na dan Velikonoči je bila gostilna Dekleva, vsem dobro znanega «Binkeljna», s kamenjem bombardirana. Pri tem napadu, katerega je bil sam kriv, je utrpel škodo samo na razbitih šipah, ki presega vsoto 300 lir. Domačini želimo, da bi mu bila ta nesreča v pouk; saj do sedaj ni znal z domačimi gosti ravnat. Več kakor čudež pa je, da ni bilo večje nesreče, ker s hiše se je streljalo z revolverji in puško. Pregarci smo dobri in mirni ljudje — smo pa zaradi par oseb, ki so vsega nemira krive, da leč na okrog umazani. — Pričakujemo še vedno natančne preiskave, ker vendar ne gre kar tako meni nič, tebi nič ponoči streljati z revolverji in puško. Sicer se ni streljalo s puško ponoči na Velikonoč prvič. Pregarci so še dobro spominjamo, kako se je pred par leti tekalo za ljudmi in s puško streljalo.

Ni dolgo, ko smo imeli čast gledati komisijo, ki si je ogledovala prostor za novo šolsko stavbo. Komisij za šolo smo imeli na Pregarjih že toliko, da ako bi vsak član komisije prinesel s seboj en kamen, bi bilo za stavbo kamenja dovolj — še v Huje bi ga lahko posodili.

Sedaj imamo kar štiri učne sile na razpolaganje. Mi se ne razumemo v zakone nove šolske reforme, zdí se pa nam vendar, da tako pogosto menjanje učnih sil ne more biti za šolo in pouk zdravo.

Gospodje iz Podgrada iščejo po naši vasi prostor za otroški «vrtec». In bi še kdo rekel, da niso ti gospodje galantni?

IZ ŠKOFIJ.

Prosimo poštno ravnateljstvo, naj naredi pri naši pošti nekoliko reda. Kje je krivda, ne vemo. Vemo samo to, da dobivamo pošto neredno, marsikaj se «zgubi», listi prihajajo naročnikom mesto na 4 ali 6 straneh samo na dveh itd.

Sport

IZIDI NEDELJSKIH PRVENSTVENIH TEKEM

Hazena:

Prosveta - Primorje 18:0.

Nogomet:

I. Adria - Gorica 1:0

Solkán - Zarja 3:1

II. Magdalena - Rocol 3:1

Tommaso - Višava 2:0 (forfait).

Prosveta-Primorje 18:0. (Hazena).

V našem celokupnem sportnem snovanju lahko s ponosom zaznamujemo hazenaške čete kot biser slovanskega sporta. Naše brhke hazenaške nam prinesejo v svojih tekmah poleg sportnega užitka tudi spoznanje, da je to uveljavljanje nekaj pristno našega, domačega.

Radi tega se naše občinstvo kaj rado pomudi na igrišču, da zasleduje žive faze te slovanske igre.

Z žalostjo pa moramo zaznamovati, da se komaj pičlo število klubov oz. društev peča s tem sportom. Res da stane ustanovitev hazenske družine veliko truda in požitovanja, a če se je že toliko napravilo za nogometne čete, bi morala naša sportna društva napraviti nekaj tudi za razmah hazene.

S toliko večjo hvalo bomo pa sprejeli korajžno inicijativo S. K. «Primorja» iz Proseka. Ne meneč se za razne poteškoče, je ta klub ustanovil svojo pridno hazensko četo. In proseške hazenaške so pogumno stopile na plan. Četa dosedaj ni imela preveč sreče, a «Primorje» ne bo klonilo. Več vaje, več požitovanja, in uspeh ne bo izostal! Par besed o tekmí, ki se je vršila v nedeljo med «Prosveto» in «Primorjem»!

S precejšno zamudo, in to radi tega, ker ni preobilen dež dovolil začrtati preje igrišča, je sodnik ob 16. otvoril tekmo.

Pokaže se takoj diferenca razreda. Napad «Prosvete» je neprenehoma napadal vrata «Primorja». Napad «Primorja» pa je prišel le vsako toliko, po zaslugi svoje res pridne Olge (center), pred vrata «Prosvete»; a obramba poslednje ni dovolila močnega strela na vrata.

«Primorje» šteje v svoji četi par dobrih in hitrih igralck. Posebno pa ste ugajali center in levo krilo.

Obramba slaba, ker ni še dovolj izvežbana v kritju nasprotnih napadalk.

«Prosveta» nam sicer ni pokazala prave, prepričevalne igre, vendar pa smo morali zaznamovati lep napredek. Najboljši del čete je brezdvomno obramba, ki ima v svoji vratarici res zavidanja vredno igralcko.

Igra je bila kljub razlik čet zanimiva, in številno občinstvo je z zanimanjem sledilo igranju.

Sodnik Pavlovič dober.

Četa zmagovalka: Crkvenikova, Blažinova I (kap.); Blažinova III, Ivančičeca; Mevljeva, Blažinova II, Pregarčeva.

**Književnost in umetnost
Ob sklepu**

Z zadnjo ponovitvijo drame «Za srečo» se je slovensko gledališko leto v Trstu uradno končalo. Pričakujemo pa, da bomo videli kakšno novo delo ali vsaj ponovitev še pred začetkom prenovitve v šentjakovski dvorani. (Dvorana in oder se razširita in tehnične naprave izpopolnijo.) Sedaj se je spravila naša igralska skupina gostovat po deželi. Mislimo, da ni treba posebne reklame. Za gnotni uspeh jamči živa potreba našega ljudstva po takšnih prireditvah, za moralni pa skupina sama, ki je z letošnjimi uprizoritvami dosegla tako zadovoljivo umetniško stopnjo, da spominja že bolj malo na svoj diletantski izvor.

Od prvega «Kralja na Betajnovi», ki nas je nekoliko razočaral, do zadnje, nedeljske uprizoritve pomeni letošnje igralsko leto vztrajno napredovanje v vse smeri in to navzlic najrazličnejšim oviram, ki so bile mogoče številniče in težje nego kdaj prej. Raslo je igralsko po vrednosti podajanja, izpopolnjevala se je tudi zunanja pozorišna tehnika. Trdim, da je bila pridobitev gosp. Černigoja kot gledališkega slikarja za nas velika pridobitev in če nisem bil včasih povsem zadovoljen žnjim, vendar ne pozabljam, da smo šele v dobi poskušanja, ko se morajo posamezna stremjenja še uravnovešiti in ko učijo baš pojedini neuspehi, kaj bi bilo pravilno. Rasel je končno tudi krog stalnih obiskovalcev, tako da so tri predstave islega dela v Trstu danes gnotno že zagotovljeno dejstvo. In izkazalo se je, da nima to občinstvo niti pokvarjenega okusa, da umeva dobro tudi tako težko stvar, kakor je n. pr. «Za srečo», kar naj služi za bodoče kot podlaga pri sestavljanju novih razporedov. Bilo bi čisto neopravičljivo, če bi hoteli izvajati plažo, ki samo prazni žepe in glave. Tudi če sem kdaj kritiziral vedenje našega občinstva, sem ga moral biti v globini vesel. S tem seveda nočem reči, da bom nehal za bodoče zlepa ali zgrda razlagati, da je bolje, če se vedeš nespodobno zunaj gledališča in da je sploh najbolje, če nisi nespodoben niti tam zunaj. Upam, da smo se tako vsi dobro razumeli.

Da pojasnim nekaj važnih vprašanj glede kritike. Tudi v tem oziru smo doživeli pri nas marsikaj novega in ne samo v Trstu. S prihodnjo sezono bo treba iti v tej zadevi do dna. Pravim namreč, da je kritika, kakor jo običajno počenjamo, vse preveč rokodelska, enodnevna, brezsmiselna in za resnega človeka tudi prav mučna. Namen ocenjevanja nikakor ni ta, da hvali ali odklanja, kar vidi lahko vsako odprto oko; da stiče za vprašanjem, če je občinstvo seznanjeno s «Knjižo o lepem vedenju»; da ugotavlja, kako je ta igralec med predstavo enkrat preveč zakašljaj in kako je drugi imenitno posnel epileptični napad, ona igralcka pa v naglici napudrala obleko namesto nosa. Takšne ugotovitve prihajajo po navadi prepozno, da bi se kaj popravile, kolikor zadevajo posamezne osebe, pa bi bilo pametneje, če jih poveš osebno. Kdor predstave ni videl — pa tudi če jo je videl — nima od takšnega ocenjevanja nič, kvečjemu da se rezi kritikovi hudobiji ali plitvosti, med igralci pa vlada seveda smrtna zamera. Zato je treba stvar pograbiti drugače. Naloga kritike postane potem ta, da poišče v delu miselno jedro, da ga razčleni po njegovi umetniški važnosti, pa ga pokaže s te strani ljudem in jim olajša umevanje. Ta del kritike bi lahko izšel in bi moral celo iziti, predno se je delo sploh uprizorilo. Glede izvajanja pa bi morali potem odločiti, za koliko se je strinjalo s pomembnostjo dela in v čem je bilo umetniško ali neumetniško. Tako postane kritika v resnici nad vse važna kulturna činiteljica, resnična posredovalka duševnih vrednot med delom in ljudstvom, med igralcem in ljudstvom, med igralcem in delom. Takšna kritika je potem tudi eden izmed znakov za duševno odraslost kakšnega naroda. Jaz sem prepričan, da smo Slovenci tej odraslosti precej blizu, čeprav so se razmere za naš del zasukale. Toda vsaj tisti, ki pripadamo bolj prosvetljenim časom, se moramo potruditi, da bomo dokazovali v vseh rečeh našo zrelost in da se znamo upirati naši duševni smrti. Tudi sedanji časi se bodo spremenili, potem nam bo morda še bolj jasno nego zdaj, zakaj je bilo naše prosvetno delo med drugimi najpotrebnejše in čemu je vredno, da človek sploh živi in prebije toliko trpljenja. Naš kritik mora znati povedati tudi to.

Karlo Kocjančič.

Gospodarske novice

PERONOSPORA NA TRTI.

V predzadnji številki «Novic» smo opisali peronosporo ali strupeno roso kot eno najnevarnejših bolezní naše vinske trte, katera je povzročila že mnogim našim vinogradnikom neizmerno škodo. Poudarjali smo, da se moramo boriti proti tej bolezni, predno je listje in trtno mladje od nje napadeno, ker se jo je drugače težko ubraniti.

Za uspešno pokončavanje te bolezni pa je potrebno tudi, da razvoj te bolezni poznamo.

Peronosporo ali strupeno roso povzroča majhna glivica — smod. Ta glivica potrebuje za svoje uničujoče delo solnčne toplote in vlage, posebno take v presledkih, kakor jo ravnokar imamo letos v tem času in v tem vremenu. To spreminjajoče se solnčno in deževno vreme, ko imamo povečkrat na dan dež in gorko solnce je kakor ustvarjeno za razvoj peronospore. Pričakovati je, da se bo letos v kratkem, — če se že ni — močno pojavila ta bolezen. Zato moramo letos skrbeti ne le, da zgodaj škropimo, preden začnejo trosi letati, ampak v teh deževnih vremenih tudi škropljenje večkrat ponoviti, prvič zato, ker trta vedno raste, drugič pa, ker neprestano deževje galice lahko izpere. Za škropljenje zadostuje 1 kg modre galice in 2 kg ugašenega apna. Lanskega leta so naši vinogradniki trosili mnogo več galice, celo do 2 kg, kar pa ni priporočljivo, posebno ne v začetku, ko je še mladje nežno. Le v slučaju močnega napada peronospore, ko so trtni deli dovolj razviti, se lahko vzame do 1 kg in pol modre galice. Ker ni vsako apno dobro in močno, se je treba prepričati, ali je vsa galica nevtralizirana, t. j. ako ni več proste galice v zmesi, ki vsled močne kisline lahko listje opali. V to svrho se vzame košček lakmusovega papirja, pomoči v zmes, kateri mora postati višnjevi, drugače je apna premalo in ga je treba dodati. Tak lakmusov papir ima Tržaška kmetijska družba v Trstu.

Pri uporabi modre galice je danes tudi treba paziti, da dobimo vselej dobro in zajamčeno modro galico, ker izkazalo se je v zadnjih letih, da se je prodajala tudi slaba galica, ki je marsikomu trte opalila.

Tržaška kmetijska družba v Trstu je imela v zalogi dosedaj le angleško modro galico, ki se je izkazala kot izvrstna in dobra. S tem pa nočemo reči, da je italijanska galica slaba, ker ima svoje odstotke in ako zanjo tovarna jamči, mora biti tudi ta enako dobra. Le žal, da se dobijo brezvestni trgovci, ki naročajo tudi slabšo in manj vredno modro galico, da s tem več zaslužijo. Zato opozarjamo vinogradnike, da kupujejo modro galico le pri zanesljivih tvrdkah

in trgovcih, ki jamčijo za dobro in zanesljivo blago. Ne glejte pa pri tem edino le na ceno, ker ravno to je eden glavnih vzrokov, da se je dobila cenejša in zato tudi slaba galica.

Vinogradniki, ako hočete rešiti vaše vinograde peronospore, te najhujše škodljivke vinske trte, škropite pravočasno, da ves letoletni trud ne bo zaman. R. C.

Odgovorni urednik: JANKO RUNTIČ.

Občina Materija

V smislu sejnega sklepa z dne 27. decembra 1924., potrjen po pristojnih oblasteh ustanavlja se v Materiji začeni z majem 1926.

mesečni semenj

za živino in druge predmete in sicer na 14. vsakega meseca.

Ako pride ta dan na praznik, tedaj se semenj prenese na naslednji dan.

Zupan:

Rihard bar. Marenzi.

Zobozdravnik
Dr. D. SARDOČ
Špecialist za ustne in zobne bolezni
perfekcioniran na dunajski kliniki
ordinira
v TRSTU
Via Imbriani 16/1. (prej Via S. Giovanni)
od 9—12 in od 3—7 ure

KNJIGARNA IN PAPIRNICA
J. ŠTOKA
Trst, Via Milano 37
se priporoča sl. občinstvu v mestu in na deželi, župnim, občinskim in šolskim uradom, pisarnam, obrtnikom, trgovcem in zasebnikom.
Lastna knjigoveznica
Založba VEDEŽA, Kleinmayerjeva italijansko - slovenskega in slovensko - italijan. SLOVARJA.
Ima v zalogi vse najnovejše slovenske knjige.
Naročila po pošti se izvršijo točno in hitro

Odlikovana tovarna kisa
FRANC KRALJ
GORICA, ul. Cappuccini št. 9
Edina tovarna kisa na Goriškem, ki izdeluje alkoholni kis po odredbah novega zakona od 15. oktobra 1925 št. 2033.

NA OBROKE! Novi dohodi tu- in inozemskega blaga. Obleke po meri, površniki, prvovrstna izdelava po najzmernejših cenah. - Delo solidno. - Najtočnejša postrežba.
Krojačnica Mario Zanardo
Trst - Corso Vittorio Emanuele III. št. 26/1 - Trst

JAKOB BEVC - TRST
urarna in zlatarna
Trst - Campo S. Giacomo št. 5
Podružnica: S. M. Magdalena zg. št. 1
ZLATO kupuje v vsaki množini po najvišjih cenah
KRONE plačuje više kot vsi drugi
ZALOGA raznovrstnih ur in zlatenine

TRŽ. KMETIJSKA DRUŽBA V TRST
ulica Raffineria 7 in Torre bianca 19,
je prijala novo zalogo sledečega blaga:

Plužne glave za lesene gredlje.
Škropilnice znamke «Vermorel» in
raznih drugih znamk.

Brusilne kamne za kose razne
vrste od navadnih do najfinejših.

Kosišča, javorjeva in bukova.
Grablje lesene velike in male.
Osovnike.

Kose znamke «Merkur» in «Hima-
laya», obe vrsti zajamčeni nam do-
spejo te dni.

Travniške in njivske brane.

Angleška modra galica, ki je ime-
la dospeti dne 28. t. m., smo obve-
ščeni, da dospe šele v soboto 1. maja.

Žveplo, rafinirano in ventilirano
in žveplo iste vrste s 3% modre ga-
lice smo prijeli le del naročene po-
šiljatve. **Naročniki iz dežele** dobijo
naročeno žveplo tekom nekaj dni.

IŠČEM kovaški meh. Ponudbe na
Franc Jančar — Divača.

IŠČEM zidarskega mojstra za zi-
danje stavbe. Ponudbe na Franc
Jančar — Divača.

PRODAM HIŠO v Divači št. 4. Ohr-
niti se na Franca Jančar — Di-
vača.

Josip Klun

trgovina porcelanastih predmetov
TRST, ul. Mazzini 40, prej ul. Nuova
SKLADIŠČA:

Piazza Scorcola št. 1 in v prosli luki
skladišče št. 6, L. - Telefon 29-84. B.
Velika izbira porcelana, gline, ste-
kla emajliranih in aluminijastih ku-
hinjskih posod in bogata izbira

predmetov za poročna darila

Izključna prodaja cilindrov za luči št. 5,
3, 8, 11 na debeto za Trst, Furlanijo,
Istro in Dalmacijo iz najčistejšega kri-
staliziranega stekla. Cilindri ovili v kar-
tonastih škafjih mesto v slami.
Cene brez vsake konkurence!!

FARMACIA CASTELLANOVICH

„All' Alabarda“

TRIESTE, Via dei Giuliani 42
priporoča cenjenemu občinstvu
sledede specialitete:

Elizir China. Jako okusen - Vzbuja
tečnost in je najboljšo zdravilo proti
želodčnim šibkostim in za rekonvale-
scenco. Steklenica L. 6.—

Voda proti izpadanju lasi. Ste-
klenica L. 6.—

Sredstvo proti revmatizmu. Za-
jamčen uspeh. Popolno zunanje in no-
tranje zdravljenje L. 40. - Enomesečno
zdravljenje.

Živinozdravniška sredstva.
Lekarna je preskrbljena z vsemi sred-
stvi proti živalskim boleznim.

KLINIKA Dr. CICERO

POSTOJNA

Notranje bolezni in
operacije.

ŽARKI X

hitro zdravljenje jetič-
nega vnetja vršcev.

Trgovina

v zelo prometnem kraju, tik že-
lezniške postaje in ob glavni ce-
sti ter dobro vpeljana, se odda v
najem. — Ponudbe je poslati na
upravnništvo „Novic“ v Trstu.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registрована zadruga z omejenim poroštvo
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torre bianca 19, I. nad.

Sprejema navadne hranilne vloge
na knjižice, vloge na tek. račun in
vloge za ček. promet ter obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.
Sprejema Dinarje na tekoči račun
in jih obrestuje po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, me-
nice, zastave in osebne kredite.
Obrestna mera po dogovoru.
Na razpolago varnostne celice (safes)

Uradne ure za stranke od 8¹/₂ - 13, 16-18
Ob nedeljah je urad zaprt

Telefon št. 25-67.

Najstarejši sloven. denarni zavod

ZOBOZDRAVNIK

Dr. LOJZ KRAIGHER
specialist za zobe in usta
sprejema

v Gorici na Travniku št. 20
in
v AJDOVŠČINI (nasproti posojilnici)

Zobozdravniški
ambulatorij
v Trstu

ulica Sette Fontane 6

posluje ob delavnikih od 9—12
in od 15—19 ure.

Ljudske cene.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

Špecialist za ustne
in zobne bolezni.

Ordinira

v GORICI na Travniku 5. II.
od 9. do 12. in od 3. do 5.

Čevljarnica Forcessin

Odlikovana na mednarodni razstavi v Genovi z „Diploma di gran premio“
TRST - Via Giuseppe Caprin šte. 5 pri Sv. Jakobu - TRST

Kdor išče obuvale
cenó a vendar lepo,
ta bo pomislil malo,
ne kupil kar na slepo!

in šel bo k „FORCESSINU“,
ki v Trstu vsem od kraja
— ubožcu al' bogatinu —
najboljše čevije daja ...

Čeviji za delo
L. 48.—

Čeviji za delo
L. 48.—

BUFET PRIMC

Trst, ulica XXX Ottobre 19, nasproti kavarne Commercio

Točim najboljše istrsko in vipavsko vino ter kraški teran. — **Vedno sveže Dre-
herjevo pivo.** Mrzla in gorka svinjina, sardine itd. — **POSTREŽBA TOČNA.**
Za obilen obisk se priporoča

Lastnik IVAN PRIMC.

Valentin Blažina — Trst

delavnica pohištva

ulica Pier Paolo Vergiero 232 (vis-a-vis Colorificio Zonca)

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, navadne in fine spalne in
jedilne sobe.

Cene zmerne. Solidna izdelava.

Prva odlikov. tovarna in zaloga pohištva

Tvrda ustanovljena L. 1898. na Goriškem Tvrda ustanovljena L. 1898.

Gorica, ul. Carducci 14 (pr. Gosposka ulica)

50 spalnih in jedilnih sob na izbero od najnavadnejših do
najbolj luksurjoznih. - Cene zmerne. - Solidna izdelava.
Lastno izdelano pohištvo od najboljših profesionistov.

ANTON BREŠČAK

GORICA, Via Carducci 14 (prej Gosposka ul.)

Pogrebno podjetje „Nuova Impresa“

Odlikovano z diplomo, zaslužnim križcem in zlato medaljo

Corso V. E. III 47 - TRST - Telefon št. 14-02

Prireja vsakovrstne razredne pogrebe, kakor tudi pogrebne prevoze na deželo
z železnico, konji in z lastnim posebnim avtovozom. Velika zaloga krst iz vseh
vrst lesa in kovin, vencev, sveč in vseh drugih mrtvaških potrebščin. Prodaja
na drobno in debelo. — Nočna inšpekcija v zalogi (lastni prostori).

ulica Tesa šte. 31. - Telefon 14-02x2

Lastnik in upravitelj H. STIBIEL.

Ljubljanska kreditna banka

Telefona: 5-18; 22-98 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre 11 Telefona 5-18; 22-98

BRZOJAVNI NASLOV: BANCALUBIANA

Podružnice;

Gorica, Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Logatec,
Maribor, Metković, N. Sad, Ptuj, Sarajevo, Split

Centrala v Ljubljani

Delniška glavica in rezervni sklad:
60.000.000 dinara.

Bavi se z vsemi bančnimi posli. - Sprejema vloge na vložne knjižice ter jih
obrestuje z 4%, a vloge na tekoče račune z 4¹/₂% netto. - Za odkaz vezanih
viog plača odstotke po dogovoru. - Izvršuje borzne naloge in daje v najem
varnostne pušice (SAFES)

Blagajna je odprta od 9¹/₂ do 12:50 in od 14¹/₂ do 16 ure.

„MUNDLOS“ šivalni stroji

„Göricke“
dvokolesa, motorini „FIAM“ in
belgijske puške se vdohe le pri

Josipu Kerševaniju

GORICA — Piazza Cavour 9 — GORICA